

Paatenen uutiskronikka v:lta 1926

Kunkin paikkakunnan elämänmenossa on vuosien saatossa tapahtumia, jotka merkityksensä vuoksi jäävät historiaan eräänlaisina virstanpylväinä, tai joiden avulla voi jälkeenpäin seurata, miten elämä on mennyt eteenpäin.

Paatenen varhaisia vaiheita ei ole paljon tutkittu tai tutkimustulokset ovat arkistojen kätköissä. Siksi on tyydyttävä etupäässä tämän vuosisadan tietoihin.

Mitä Paatenella tapahtui 70 vuotta sitten? Siitä kertoo meille Punainen Karjala, jonka vuosikertaa 1926 ryhdyimme selailemaan.

***

Uutisvuoden aloitti VI yleis-karjalainen neuvostojen edustajakokous, joka pidettiin Petroskoissa tammikuun alussa. Puhemiehistön vaaleissa Paatenen kihlakunnasta tuli valituksi kaksi edustajaa – Pottojev ja Valdajev – joista kuitenkin kumpainkaan ei ollut Paatenesta. Huomattakoon, että v. 1924 muodostettuun kihlakuntaan kuuluivat tuohon aikaan myös Porajärven, Repolan, Rukajärven ja Kiimasjärven kunnat. Tasavallan hallitukseen valittu Paatenen kihlakunnan edustaja toveri Stukin oli hänkin muualta – talonpoika Rukajärveltä.

Paatenelaiset saivat kuitenkin sananvuoron konferenssin yleiskeskustelussa. Kansantaloutta koskeneiden selostusten johdosta puhui tov. Jevsejev. Hän painotti metsäteollisuuden merkitystä Paatenen kihlakunnan kehityksessä. Se oli asetettava kaikkien muiden elinkeinonjen edelle. Maataloudelle alueen luontaiset edellytykset eivät tarjoa suuriakaan kehittymisen mahdollisuuksia; oma vilja riittää väestölle vain 2–3 kuukaudeksi.

Jevsejev teki useita ehdotuksia, joista jotkut vuosien päästä toteutuivatkin: Suurlahteen olisi rakennettava 4-raaminen saha, Maaselän asemalta Seesjärven rantaan johtava rautatie olisi kunnostettava sekä rakennettava valmiiksi maantie Repolasta Pieningän kautta Paatenelle.

Jevsejev esitti myös kanaan rakentamista Voijjärvestä Seesjärveen puutavaran kulje-

tusten helpottamiseksi sekä maantien rakentamista Rukajärveltä Muurmannin radalle Parandovan asemalle (nykyisen Kotskoman tienoille).

***

Tammikuun lopussa Karjalan toimeenpanevan keskuskomitean puhemiehistö teki paatenelaisten kannalta merkittävän päätöksen. Kuntaan perustettiin oma tpk eli toimeenpaneva komitea, siis meikäläisin termein kunnanhallitus. Virkakunnan vahvuudeksi määrättiin seitsemän ja vaalit toimitettavaksi helmikuussa. Mainittakoon, että samassa istunnossa perustettiin tpk myös Uhtualle.

Terveystenhoito Paatenen kihlakunnassa kaipasi paljon kohentamista. Asia oli esillä kihlakunnan tpk:n kokouksessa, jossa kuultiin terveysosaston johtajan sekä sanitääriilääkärin selostukset. Parin vuoden takaisesta pilkkukuume-epidemiasta oli vaivoin selvitty, mutta parannuksia ei juurikaan ollut sen jälkeen tapahtunut. Lääkäreitä kihlakunnan viittä pitäjää varten oli vain kaksi, kun tarve oli kuusi. Rukajärven-Kiimasjärven uudessa sairaalassa ei ollut lääkäreitä laisinkaan ja koko kihlakunnassa vain kaksi toimivaa välskäriasemaa. Kokouksessa lausuttiinkin vakava toivomus ylemmille instansseille, että lääkkeiden ja sairaanhoidotarpeiden jakelua varten Paatenelle olisi viipymättä perustettava apteekki.

***

Tuohon aikaan Punaisen Karjalan uutisissa vilahti usein sana "karelisatsia" eli karjalaistaminen. 3. p:n maaliskuuta PK kirjoitti painavia sanoja suomen kielen opiskelusta Paatenella.

Suomen kielen opetus oli saatu alulle helmikuussa ja se oli otettu innostuksella vastaan. Lehden kirjeenvaihtajan mukaan ilmassa oli pientä kieli-kiistan makua eli "mitä sitä suomen kieltä nyt ruvetaan opettamaan".

Kirjeenvaihtajan kanta asiaan oli selvä: "Jos karjalainen tahtoo tulla omalla kielellään kirjantaitavaksi, niin hänen on opiskeltava suomen kieltä. Se

on ehdottomasti sopivin karjalan murteen kirjakieleksi. Noihin nurisijoihin vaikuttaa myös vanha tsarinaikainen perintö tsinovnikkamaisine jäänteineen.

Nuorisoliittolaisten ja muiden valvutuneiden kansalaisten tulisi selviää talonpojille, että jos karjalainen kerran tahtoo opastua omalla kielellään lukemaan ja kirjojen avulla asioita seuraamaan, hänen on parasta opiskella suomen kieltä".

Karelisatsia oli kuitenkin edennyt Paatenella ripeästi. Keväällä 1926 oltiin jo siinä pisteessä, että kaikissa kihlakunnan virastoissa oli vastuunalaisimmilla paikoilla karjalankieliset toimitsijat. "Ristikansa" voi niissä nyt omalla kielellään asiansa toimittaa. "Hyvä nyt on eleä, kun on omat musikat ohjaksissa", sanotaan.

Paatenella kuten muuallakin Karjalassa oli paljon luku- ja kirjoitustaidottomia. Koko kihlakunnassa laskettiin tällaisia lasketiin olevan 1 500. Opetuksen piiriin oli saatu vedetyksi jo 400 tavausharjoituksiin, mutta työtä riitti vielä vuosikausiksi. Lukutaidottomuus oli likvidoitava, kuten sanonta kuului.

***

Huhtikuussa Muurmannin rautatien metsäosasto asensi Paatenen konttoriinsa kerrasaan ihmeellisen laitoksen, nimittäin radioaaltojen vastaanottokoneen. Rahvasta on käynyt iltaisin sankoin joukoin sitä ihmetelmässä. Monista oli aivan käsittämätöntä, että "kun Moskovassa pajatetaan, niin se kaikki kuuluu Padanissakin".

Muutakin uutta ja ihmeellistä oli tulossa. Paatenen kylä oli päätetty sähköistää lähimmän viiden vuoden kuluessa, mutta hanke oli nyt niin pitkällä, että jo sähköaseman koneet oli tarkoitus kuljettaa Paatenelle heti Seesjärven avauduttua laivaliikenteelle.

***

Vuonna 1926 Seesjärvi vapautui lopullisesti jäistä toukokuun 27. p:nä, ja purjehduskaudesta tuli ennätysmäisen vilkas. Etupäässä tavaraliikennettä hoitamassa oli peräti kahdeksan laivaa. Matkustaja-

laivoja oli sensijaan vain yksi pienehkö puualus. Toinen, tähän tarkoitukseen keväällä korjattu rautalaiva upposi – onneksi lähellä rantaa – vain muutamia viikkoja liikennöityään.

Tämä tapaus sai PK:n paneutumaan heinäkuussa vesiliikenteen turvallisuuskysymyksiin. Lehden mukaan suuronnettomuuden vaara oli ilmeinen, kun ainoaan matkustajia kuljettavaan laivaan saattoi Suurlahdessa sulloutua jopa 80 matkustajaa. Onnettomuuden sattuessa koko joukko olisi tuhon oman, lehti kirjoitti, sillä laivassa ei ole kuin pari kevyttä pelastusrengasta ja pieni apuvene.

Matkustajaliikenteen tehostamiseksi ja sen turvallisuuden parantamiseksi olisi perustettava osakeyhtiö, PK arveli artikkelissaan.

***

Jos votkanjuonti näyttää tämän päivän Karjalassa ainakin muualta tulleen silmissä yletömän runsaalta, niin eipä oltu neuvostovaltan alkuaikoinakaan pekkaa pahempia. Paatenen puolueammattiliiton klubikin oli PK:n mukaan muuttunut kapakaksi. Siellä oli ruvettu myymään viinaa iltamien aikana. Tämä puolestaan oli houkutellut paikalle runsaasti sellaisia, jotka kaipasivat enemmänkin "sisäistä valistusta" kuin puoluevalistusta.

PK:n käsityksen mukaan kansanvalistus jalkuopottelu olivat toiselleen täysin vastakkaisia asioita. Muutenkin oli koko Paatenen väkijuomakaupasta sanottava, että se vaatisi tiukempaa ohjausta. Lehden tietämän mukaan esim. osuuskaupasta annettiin olutta lapsillekin, joita humalniekat sitten käyttävät hakumiehinä.

Lehti puuttui Paatenen osuuskaupan alkoholipoliittikkaan uudestaan heinäkuussa. Jutun mukaan hyllyt ammottavat tyhjyyttään, mutta se ei toimitsijoita huolestuta. Ainoa, mihin osuuskaupan henkilökuunta käyttää kaiken tarmonsaa, on oluen ja väkijuomien hankkiminen. "Silloin näyttää vasta liikettä syntyvän, kun nämä aineet osoittavat hiukankaan loppumisen oireita", PK irvaili.

***

Sen ajan valistushakuisessa yhteiskunnassa, jossa kulttuurille (lue yhtä kuin propaganda) pantiin suuri paino, sanomalehdillä oli tärkeä rooli kansankasvattajana. Paatenella lehdistiamiehet olivat kuitenkin laiminlyöneet tehtävänsä, ja varsinkin talonpoikaisto oli lähes kokonaan sanomalehtien vaikutuksen ulkopuolella. Kun muualla Karjalassa vietettiin toukokuun alussa ns. sanomalehdistön päivää, Paatenella siitä ei juuri sanallakaan hiiskuttu.

Yksi syy lehtien alhaiseen levikkiin saattoi olla huonosti järjestetyssä postinkannossakin. Petroskoista tuleva posti vietiin nimittäin hevospelissä Porajärvelle, joka oli eräänlainen lajittelukeskus. Sieltä kirjeet ja lehdet toimitettiin edelleen Paatenelle, Rukajärvelle jne. niin, että aikaa kului useita päiviä.

PK:n mielestä järjestelmä oli aivan nurinkurinen. Paras ratkaisu olisi kuljettanut posti rautateitse Maaselän asemalle ja sieltä laivalla Paatenelle. Näin menetellen Petroskoin lehdet ehtisivät Paatenelle jo toisena päivänä ja kiimajärveläiset saisivat postinsa peräti viisi päivää aikaisemmin kuin nyt.

***

Kesäkuussa lehti tarkasteli kriittisesti Paatenen julkista rakennustoimintaa lähtökohtanaan paikkakuntaa vaivaava ankara asuntopula.

Tilanne ei tuntunut keuhuttava olevankaan. Muutenkin ahtaat talonpoikain asunnot oli survottu täyteen alivuokralaisia, puolue- ja neuvostotoimistijoita, kivilouhimon työläisiä jne. ja vuokrataso oli korkea, jopa 25 ruplaa pikku huoneesta. Silti kunnallista rakennustoimintaa ei ollut yritettykään toteuttaa, vaan se oli täysin lammassa, pelkkää "paperirakentamista". PK:n tietämän mukaan kesän aikana oli päätetty rakentaa mm. lastenkodin lisärakennus ja sauna, mutta rakennushirret olivat vielä tuulen heiluteltavina metsässä.

Siinä vähässäkin, mitä rakennettiin, oli huomauttamisen aihetta, jopa skandaalin käryäkin. Näin oli Paatenen nahkaverstaan rakennusjutussa asianlaita.

Paatenen kooperatiivi, joka verstaan rakennutti, oli antanut hirsien vetourakan erälle Hotariselle. Tämän oli määrä kuljettamaan hirret rakennuspaikalle, joka oli kolmen kilometrin päässä kylästä Suontaleen suuntaan. Kävi kuitenkin niin, että Hotarinen ei ehtinyt kevätropuuton takia vetää hirsii määpäikalle. Hän suostutteli kooperatiivin johdon siirtämään verstaan paikan sinne, missä hirret olivat. Rakennus tehtiin ilman suunnitelmia, piirustuksia ja ksutannusarviota.

Kesällä nämä epäkohdat paljastuivat, samoin se, että verstaas oli syrjäisen metsälammmin rannalla tietömmässä paikassa, minne ei sulan maan aikaan pääse hevosella.

Yhtä kehnosti oli laita silta-rakennusten. Kesän työohjelmaan oli merkitty parikin Paatenen kyläläisten kannalta tärkeää siltaa, toinen Pogostan ja "kaupungin" välille, toinen oli kurjassa kunnossa oleva Termoin eli Myllykosken maantiesilta. Kummastakaan ei tullut tuona kesänä mitään.

***

Löytyi Paatenelta myönteistäkin kerrottavaa. Rakenteilla ollut sähköasema saatiin kuin saatiinkin valmiiksi. Marraskuussa raatajarahvaan jouluna - eli siis lokakuun vallankumouksen aattona sihahti sähkövalo ensimmäisen kerran paatelaisten kodeissa. Tämä nykyajan uutuus herätti kyläläisissä sekä ihastusta että pelkoa. Vanhempi väki arveli koko kylän palavan, kun "tuli pannaan seinälle palamaan".

Loppuvuodesta Shelles, toinen kahdesta suuresta metsäliikkeestä, perusti Paatenelle oman kaupan. Osuuskauppa joutui kilpailutilanteessa alentamaan hintojaan huomattavasti, jopa neljänneksellä ja asiakkaat olivat tietysti tyytyväisiä.

Syyspimeiden tultua alkoi lehdessä näkyä uutisia karhujen tihutöistä. Särkijärvellä kontio kaatoi useita lemmiä, ahdisteli kalastajia jossakin Seesjärven saarella ja raateli karjaa Sellin kylässä.

Uutisvuosi päättyi rötösjutuun: Paatenen osuuskaupassa paljastui kavallus. Tileistä löytyi yli 4 000 ruplan vaillinki. Asiaa tutkittaessa todettiin, ettei kysymys ollut kähvellyksestä, vaan kaupan huonosta hoidosta ja ajattelemattomasta luotonannosta. - SV

Poodenčan tuska

*Poodenen kylä kuin kaunis hän oli
ga endine Pooden d'o ammuin hän kuoli
Seesd'ärven d'ärvessä nossettih vezi,
endizen Poodenen d'ället hän pezi.*

*Ga nygyistä Pooenda tunne mie en
endistä armasta mie muistelen
paikoila, missä miun kodi da pellot,
läskytäh valgiat Seesd'ärven ollot.*

*Ga tuska da igävyz vačoo miun syöy,
se harvazeh kodimoon rannoile tuou,
ga vanhemmat kylissä kuoldu on kai
se ajatus pahutta mieleh miun sai.*

*On tyhjendän aiga ei yhen talon
vain rourušša ristilöi lizenny on,
Eigö se põllätä tässä ni kedä?
Vet kivistee pidäs i johtajien peedä.*

*Poodenen randazet levennyöt ollah
synnytääh vähembi, enemmät kuollah.
Varajan tullessa viimeizen kerran
tunnussan tuttavien vähemmän verran.*

*Vähembi poodencoi sielä d'o gostiu
ken muvalla kuoli, ga d'umala prostiu,
D'umala, usson mie, prostiugi miuda...
Endine Pooden, en unaha siuda.*

PEKKA VAHROJEV

EXPRESSBUS

St. Petersburg SPECIAL

TURKU - HELSINKI - VIIPURI - PIETARI

Päivittäin:
Turku-Helsinki-Viipuri-Pietari

**POHJOLAN
LIIKENNE**

Lisätiedot ja varaukset:
Matkatoimistot ja linja-autoasemat